

НАШИМ НАЙМЕНШИМ!

ВИДАЄ
АНТІН КРУШЕЛНИЦЬКИЙ.
ПРИКРАШУЄ МАЛЮНКАМИ
ОЛЕНА КУЛБЧИЦЬКА.

15. КОМУ ТРУДНІЩЕ
ПРАЦЮВАТИ?
СТАРИЙ МАКСИМЕЦЬ.
КОМУ ЗОЗУЛЯ КУВАЛА?
НАРОДНІ ОПОВІДАННЯ.

8(c)
ЛНБ України ім.В.Стефаника

00743103 (I)

Чоловік із жінкою часто спорились, кому з них робити трудніш? Чоловік каже, що йому трудніш у полі, а жінка — що їй трудніш дома. От, раз літом і помінялись вони роботами: жінка поїхала орати, а чоловік зостав ся дома.

От, ідучи орачем, жінка і наказує чоловікові:

„Глядиж ти мені, не проспи череди, віджени коров у череду, а овечок і телят у ватагу; та гляди, не запропасти курчат із квочкою, нагодуй їх, та щоб обід у тебе поспів, поки приїду і буханців напечи; та масла ско-

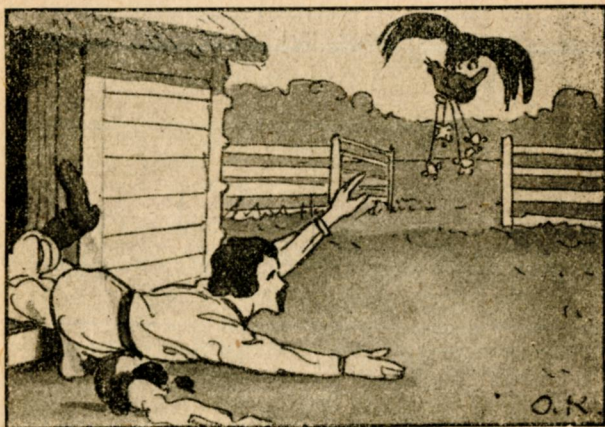

лоти і щоб і сколотини були; он там сухе просо, то стовчи пшона на кашу“.

Загадала усе й поїхала собі з дітьми в поле. Поки чоловік зібравсь гонити скотину, а ватагу й череду вже прогнали: треба бігом догоняти.

Вернувсь до дому. Та, щоб шуліка не потаскав курчат, він позв'язував їх ниткою, прив'язав до квочки і пустив на двір, а сам став поратись у печі.

Бачив він, що жінка тоді і дїжу місить і пшоно товче на кашу, як топить ся у печі. От замісив він дїжу і став разом на ступу

пшоно товкти. А щоб за одним заходом сколотити і масло, прив'язав до пояса горщик із сметаною, бач, з такою гадкою, що як товкти меть ся пшоно, то й масло сколотить ся.

От, тільки начав товкти пшоно в ступі, а квочка: кйрр, кйрр..., а курчата як запищать, — він з ступи та на двір глянути, чого вони, та зачепивсь за ломаку і простяг ся, горщик із сметаною розбивсь.

Дивить ся він — аж здоровенний шуліка ухопив квочку, а за нею потяглись у гору і курчата, бо зв'язані були міцно: так усіх і потяг шуліка.

Поки чоловік розглядав, куди поніс шуліка квочку з курчатами, тим часом убрались свині у хату. Одна звалила діжу з тістом, воно поплило по хаті, а свиня глитає його на весь рот. А друга свиня порастєть ся біля пшона в ступі. А тут і в печі погасло.

Загадав ся чоловік, стоїть і думає, що йому робити. А вже давно обідня пора.

От, уже й жінка повернулась із поля. Приїхала жінка у двір, зирк — квочки нема. Мерщій розпрягла шкапу, та в хату, тай питає чоловіка:

„Де квочка з курчатами?“

„Де! Шуліка ухопив! Я позв'язував курчат тай поприпинав до квочки, щоб шуліка не схопив якого, або щоб не порозбігались, аж шуліка налетів, такий здоровенний, що й квочку поніс і курчат“.

„А обідати наварив?“

„Наварив! Коли і в печі погасло!“

„Масло сколотив?“

„Е, сколотив тобі! Побіг за квочкою, спіткнув ся, а горшок розбив ся і сметану собаки поїли“.

„Та що се у тебе тісто по хаті?“

„Та бісові свині! Я кинув ся за квочкою,

а вони у хату: одна діжу вивернула, друга пшоно в ступі поїла“.

„Так ти, бачу, все поробив?“

„Егеж, поробив! Поробиш за сими іродовими шуліками та свиньми“.

„А яж зорала, що ти сказав, та, бач, у яку ще пору вернулась“.

„Еге, там одно діло, а тут, ач, скільки наказала: і те зроби, і друге зроби; деж його усе упорати?“

„Аяж упораю кожного дня. От, то-тож і є! Не спор, не кажи, що жінкам нічого робити!“

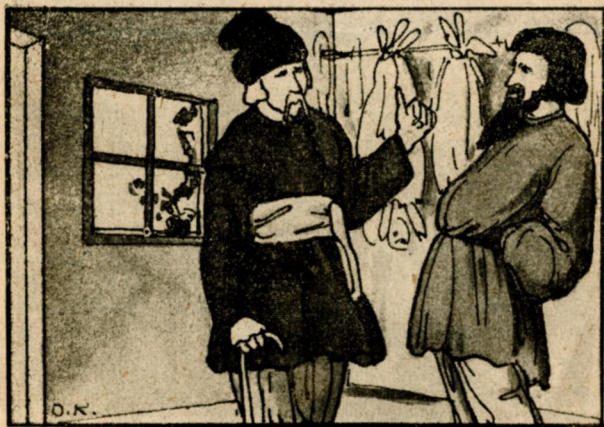

Старий Максимець.

В однім селі жив собі чоловік на імя Максим, вже старий, і був він у всіх у повазі. Про нього усі казали: „Е, старого Максимця не обманеш!“

І сам він те саме казав, бо покладавсь на свій толк.

От, якось поїхав Максим на ярмарок і заманулось йому купити жінці на кожушину зайців. Пішов по крамницях прицінятись, так жеж бо здається йому, що купці дорого хочуть у нього, мов намовились. Перебравши чимало крамниць, він нагадав дознатись справдішньої ціни на зайці у того москаля, з котрим

ще не торгував ся. Думка така була у Максимця, що він не обмане, як питаєть ся не зза торгу. Підійшов до москаля того, тай питає його:

„А де се ви, пане купець, купуєте сі заяці?“

„У Москві“.

„Аж у Москві? А по чому платите?“

А москаль бачив наперед, що Максимець перебрав уже всі крамниці та зараз і догадав ся, до чого діло йде тай каже:

„По копі“.

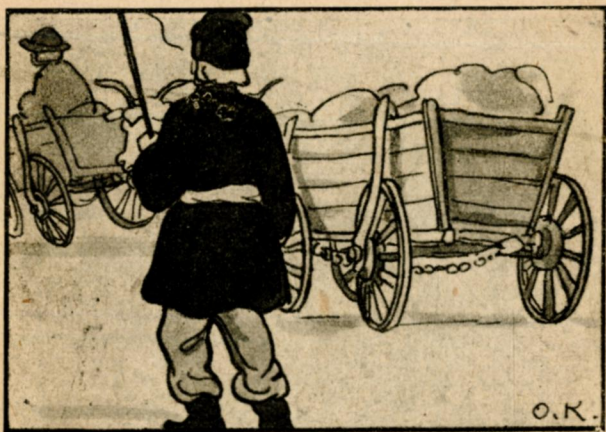
„Хм!“

Повернувся Максимець від москаля, та йдучи до дому, каже сам до себе:

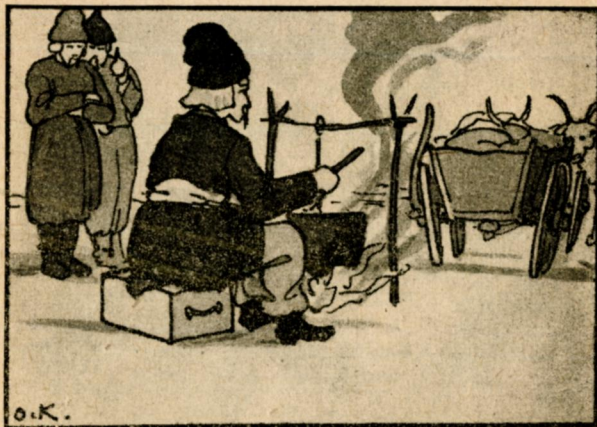
„Бач, що копа, то футро, а вони загадують усе пять кіп, або пять без двадцяти шагів. Хитрі москалі, та мене не перехитрюють“.

От, повернувся до дому, та почав підводити своїх двох грошовитих знайомих, сусід би то, щоб зробили складчину та поїхали у Москву по зайці. Запевняв Максимець, що ціну їм добре знає, і що його вже не ошиють, а вернувшись, можна зайців продати в двоє дорого або й вигідніш; баришу таки мати муть чимало.

Порадились багаті поміж себе і згодились на таке поєднання. Зараз відлічили, скільки слід, грошенят і віддали Максимцеві в загальну скриньку, йому до рук, бо його призначили в свої шафарі. Зібрались у дорогу. Насушили сухарів, взяли сала, пшона, гречаного борошна на галушки і ще там чого. Запрягли паровицю, і здавшись зовсім на Максимця, потягли собі покволо у Москву по зайці. На Максимця вони покладались, як на камяну гору.

От, підіхали саме під Москву, випрягли волів на попас, а самі стали радитись, як

краще повести діло, щоб не розгубитись. Порадилися і zostавили Максимця на попасанні стерегти волів і скриньку, а супрягачі його пійшли прицінятися та торгуватися. Зоставсь Максимець один, а народ так і снує округи, так і тьопкаєть ся.

Думає собі Максимець:

„Краще сховати гроші геть подалі“.

Зняв скриньку з воза, сів на неї біля огню і, поглядаючи на волів, варить куліш.

На той час де не взялись шахраї — а їх багато у Москві — та такі, бач, митці, що й не приведи Мати Божа! Рознюхали зараз

наших земляків, що і як і відкіль, та тут же і вгадали, що їй пожитись можна. Зараз частина їх відбилась і майнула зоріти за багачами, що пішли купувати, а інші вже наближають ся по троху до Максимця та випитують у нього, що воно за чоловік.

А Максимець не потурав їм, і не маючи охоти довго з ними розговорювати, каже:

„Ідіть собі, куди йдете. Бачу я, як ви москалі, та старого Максимця не обманете“.

Та таким словом москаля-шахрая не проженеш. Зараз вони чули ся, що за чоловік Максимець, і пішли геть від нього, але тільки

задля того, щоб знову повернутись назад і пристати до нього инчими викидками.

Максимцеві господарі у ту добу як раз ходять собі по крамницях та торгують ся з купцями, запевняючи їх, що зайщі в Москві по копі, що так казав старий Максимець. Купці по копі не беруть: випало нашим господарям накинути круга, мало не на всю Москву, а ціни все не Максимцеві.

А шахраї те й знають. Що хвилини то вернуть ся до Максима, то знов підуть геть. Вже скільки раз вони вертались — не злічено. І що вже вони не викоювали з бідним Мак-

симцем: то моргають на нього, то перекривляються, то глузують, то підбіжить, висолопить язик тай дражнить ся. А там уже в одного і колодка виготована — саме така, як Максимцева скринька, що під ним була з грошима.

Нї лайка, нї заміряннє Максимове нічого їм не подіяли. Він замірить ся — утічуть, а там зирк! Знов ідуть і дратують його, а він усе сидить на скриньці та справляєть ся з ними. А далі вже так йому набридло, так роздратували його, що він вхопив за кийок, підніс ся трохи з місця та хотів тьопнути одного якого, але той ухильнувся від кийка. А тим часом

инчі шахраї в один мет висмикнули зпід Максимця скриньку, а йому підкинули колодочку і самі драла.

А він і не туди то, що не те вже під ним, що було. Сїв собі, радіючи, що здихавсь бісових шахраїв; так вони йому остогидли і осточортіли.

Тимчасом справились і його господарі. Обійшовши всі футряні крамниці, і бачучи, що таких цін ніде нема, як казав Максимець: „що копа — то футро“, вони надибали десь найприступнішу ціну, набавили трохи на

Максимцеву ціну, торгувались і звеліли нести за собою футра до Максимця за город.

Максимець і тут не згожав ся з ними і довго ще не няв віри, що начеб то нема футра по копі. Посправляв ся з ними чимало, а далі — нічого казати — повірив їм, — піднявсь із місця, дістав з кишені ключ на мотузочці і хотів лізти до скриньки за грошима... Коли зирк! Замість скриньки лежить колодочка!

От, Максимець тоді й каже:

„Ач, катові моргачі, що втяли! Увесь день моргали, та насилу у вечері скриньку вкрали!“

Кому зазуля кувала?

Було собі два чоловіки: Тарас і Кузьма. Жили вони сусідами. У кожного був гарний садок і огород і притулювались один до другого помежно.

От, якось на весні був ясний теплий день.

Повиходили обидва сусіди у садок, бач, на теплиню повештатись по садочку, і полягали під сонцем.

Один ляг, та щоб не дармувати, взяв квіточку, та заглядає в середину до неї. Другий ляг на взнаки, позирає собі геть у небо, та гадає, що прийде на толк. А далі став лічити ластівок, що так собі й снують попід небе-

сами — от-от зачеплять крилом у хмару. Став чоловік гадати, як вона зможе літати так прудко і так ізвилясто, а не так, як от ворона, або галка — просто та тихо?

Довго так вони собі лежали мовчки, не чуючи один одного, як де не взялась зозуля, прилетіла тай сіла на вербі, як раз на перетиці і почала кувати. От, і є нова забавка! Зараз і той і другий запитав у зозулї:

„Зозуленько, зозуленько! Скажи мені, скільки я літ жити му на світі?“

Накувала зозуля аж пятьдесять раз. Зраділи обидва, що так довго їм жити і біжить

мерщій кождий до сусіди похвалитись. А вони, бач, жили собі гарно, по сусідськи. Зустрілись на перетиці.

„Кузьмо, а Кузьмо! Чи чув, скільки мені зозуля накувала?“

„Та чув, — озвався Кузьма. — Та то вона не тобі, то вона мені кувала“.

„Ні, мені, Кузьмо“.

Почали споритись, а далі пішли до отамана, щоб розсудив їх. Зібрав отаман громаду і почав розпитуватись, де сиділа зазуля, і кому кувала і чия то верба, що зозуля сиділа? До пів-верби кождий був хазяїн. Давай міряти

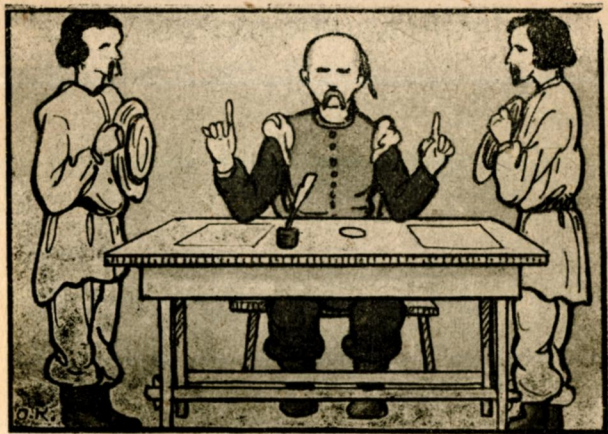

гилле — і гилле рівне, як раз порівну — на обіруч. Давай копати вербу, викопали, поміряли корінне, по рівну. Як його розсудити? От, отаман і каже:

„Тепер кати вас розберуть, кому зозуля кувала! Ідїть до пана сотника: хіба він вас розбере“.

Пішли до пана сотника. От, сотник вислухав наперед Кузьму і взяв у нього карбованця за свій суд і поклав на стіл. А далі вислухав Тараса, взяв карбованця і каже:

„От, бач, Кузьмо, і ти, Тарасе: зозуля

не тобі, не йому не кувала, а мені. Ідїть собі з Богом, та не сваріть ся“.

„Бач, — каже Кузьма, — як пан сотник розібрав діло!“

„На те він і пан сотник, що розумніщий над нас з тобою і отамана з громадою“.

Нашим найменшим

1. Дурень і його жінка жаба-панна.
2. Богатий Марко.
3. Лисиця і вівця.
4. Котик і півник.
5. Два брати. — Грішник.
6. Цар Лев.
7. Повінь.
8. Господар і вуж. — Сом, рак і ворона. — Вюн і щука. — Лисиця і рак.
9. Пімста звірів.
10. Сорока і когут.
11. Про морського царя й його дочок.
12. Песинський, жабинський, сухинський і золотокудрій сини царіці.
13. Про бідного парубка й царівну.
14. Вовк і козенята. — Вовк і заяць.
15. Кому трудніше працювати. — Старий Макси-

16. Три брати і ... — Бог нагородив ... чоловіка.
17. Дідова дочка. — Прокваля і бабу ...
18. Про Марусю — ... ку дочку.
19. Про богатиря ... дзенка Івана ... прекрасну.
20. Очаківська ...
21. Лисичка-сестричка.
22. Як журавель ... сичку літати.
23. Крепак і чор ...
24. Коза-Дерева.
25. Лисичка-сваха.
26. Солом'яний бичок. — Тукавичка.
27. Лови. — Тор ...
28. Летючий корабель.
29. Золотий черепиця.
30. Дідова дочка і ... дочка.

НАШИМ НАЙМЕНШИМ!

ВИДАЄ
АНТІН КРУШЕЛДНИЦЬКИЙ.
ПРИКРАШУЄ МАЛЮНКАМИ
ОЛЕНА КУЛБЧИЦЬКА.

15. КОМУ ТРУДНІШЕ
ПРАЦЮВАТИ?
СТАРИЙ МАКСИМЕЦЬ.
КОМУ ЗОЗУЛЯ КУВАЛА?
НАРОДНІ ОПОВІДАНА.

ВИДАВНИЦТВО „УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“ —
ЛЬВІВ — КИЇВ. — З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.